

4. Кір'ян В.М. Морозо- та зимостійкість зразків генофонду озимої пшениці на провокаційних фонах / В.М. Кір'ян. – Х., 1998. – С. 10–17.

5. Сайко В.Ф. Перспектива виробництва зерна в Україні. Вісник аграрної науки. 1997. №9. С. 27-32.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННОГО РІЗНОМАНІТТЯ В ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ

Дубовий О.В., кандидат сільськогосподарських наук

Київський національний університет культури і мистецтв

Ландшафтний дизайн є особливим напрямком у дизайні, який з'явився в останньому десятилітті минулого століття. Він став відображенням людських прагнень до гармонійної взаємодії суспільства і навколишнього середовища.

Основною ідеєю ландшафтного дизайну інтер'єру є підкреслити бажання людини цінувати дари навколишнього світу, яке виражається в створенні натурального інтер'єру. У такому оточенні вона починає відчувати єднання з навколишнім світом [1,3].

Методи дизайну поєднують споживацькі та естетичні якості предметів і об'єктів, призначених для безпосереднього використання людиною, з їх оптимальною структурою, технологією виготовлення, активно впливають на вирішення таких проблем як функціонування виробництва й споживання, комфортне існування людей у предметному світі, відображає матеріальну й духовну діяльність людини[2]. Більшість забудовників нових житлових комплексів і окремих будинків завжди враховують ландшафтний дизайн.

Людина, працюючи з рослинними об'єктами, вивчаючи їх властивості росту і розвитку часто звертала увагу на окремі види рослин, які поширені на конкретних територіях, екологічних нішах, їх архітектоніку, наскільки вони були витончені, виділялись красою і стійкістю проти природних катаклізмів (вітрів, сильних зливових опадів, високих і низьких температур тощо) [3,4].

Відомо, що автор Кришталевого палацу Джозеф Пакстон, любитель-садівник, взяв участь в конкурсі на розробку проекту ярмаркового павільйону для Всесвітньої виставки в Лондоні в 1851 році. Він поставив за мету створити таку споруду, яка, незважаючи на свої гігантські розміри, не сприймалася б як щось важке і незграбне, а навпаки, здавалася б тендітною.. У той же час вона повинна була бути досить міцною, з тим щоб повністю відповідати вимогам, що пред'являються до таких споруд. В архітектурі не було аналогів для подібного проекту. Відомо, що інженери, будівельники мостів, вже протягом майже цілого століття на практиці демонстрували конструктивні переваги і високу несучу здатність сталевих конструкцій [4].

Сам Пакстон побудував в 1837 році найбільшу для того часу оранжерею зі скла і сталі. Якби при будівництві її стали використовувати лише важкі ферми, які застосовуються при будівництві мостів, то будівлі вийшли б надто масивними і громіздкими. Колишній садівник-любитель згадав про конструкцію листя тропічної водяної лілії, яка поєднувала в собі, з одного боку, малі витрати будівельних матеріалів, а з іншого – високу стійкість і настільки ж високу вантажопідйомність.

Природа споконвіку створює колони, які в принципі сконструйовані так само раціонально, як і армовані сталлю бетонні опори, з якими людина знайома протягом трохи більше 100 років. Однак якщо бетон армувати сталлю, яка стійка до розтягуючих навантажень, то вся конструкція знайде ту високу міцність і довговічність, які притаманні, наприклад, великопролітним автодорожнім мостам. У тій бетонній плиті армувати слід її нижню частину. Цікавим фактом є те, що винахідник залізобетону не був ні інженером, ні архітектором. Ним виявився французький садівник Ж. Моньє. У 1867 році, намагаючись виготовити для своїх квітів діжки з цементного розчину, він вперше застосував каркас з металевої сітки. Але і він не «винайшов», а скоріше «відкрив» залізобетон, бо, будучи садівником, Ж. Моньє не міг не бачити, яким чином рослини посилюють свої несучі конструкції. Саме такі рослинні

рішення були покладені в основу будівництва Ейфелевої вежі у Франції, яка є культовою в цій країні [4].

Історія природознавства свідчить, що чим екстремальніші умови росту і розвитку рослин, тим геніальніша і різноманітніша пристосованість рослин до примх навколишнього середовища. Нерідко пристосування заходить настільки далеко, що зовнішнє середовище починає повністю визначати форму рослини[2]. Саме такі оригінальні види рослин і використовуються в ландшафтному дизайні. Наприклад, в пустелях для кактусів, найбільш раціональною виявилася форма кулі. Однак не все те, що має кулясту форму і шипи-колючки – кактуси. Настільки така доцільна конструкція, що дозволяє вижити в найтяжчих умовах пустель і напівпустель, виникла і в інших систематичних групах рослин, які не належать до сімейства кактусових. І навпаки, кактуси не завжди мають форму кулі і густо розміщені колючки. Колючки на кактусах здатні притягувати вологу із повітря, шляхом електризації їх від сильного вітру[4].

Таким чином, вивчення особливостей росту і розвитку рослинного різноманіття, яке гармонійно реагує на ті зміни, які відбуваються в природі, пристосовуючись до умов конкретної екологічної ніші, є основою для створення ландшафтного дизайну.

В зв'язку із цим жити в повній гармонії з навколишнім середовищем – значить вивчити і запроваджувати в повсякденне життя його закони. Стає очевидним, що людина в своїй діяльності повинна постійно знаходитися в пошуку нових підходів, технологій вирощування рослин, відповідно до конкретного ландшафту, які сприятимуть створенню комфортного середовища для проживання людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дубовий В.І., Дубовий О.В. Екологічна культура. Навчальний посібник – Київ, 2016. 255с.
2. Дубовий О.В., Блажкевич Т.П., Дубовий В.І., Екологічний дизайн. Навчальний посібник. Херсон. Олді плюс. 2019. 362с.

3. Черевченко Т. М. Деякі аспекти акліматизації тропічних і субтропічних рослин, використовуваних для озеленення інтер'єрів. Інтродукція й акліматизація рослин. 1985. Вип. 4. С. 65–69.

4. F. Ludwig, D. Schönle. Wachsende Architektur. Einführung in die Baubotanik, 2023. 224 p.

НА ШЛЯХУ ДО РЕЛЯТИВІСТСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ

НІШІ

Дубровський Ю.В., кандидат біологічних наук

Інститут еволюційної екології НАН України

Екологічна ніша відображає роль, що виконують організми конкретного виду в екосистемі, особливо їх участь у кругообігу речовин і потоці енергії в межах їх життєдіяльності. Екологічна ніша є аналогом посади (з певними правами та обов'язками), яку займає популяція конкретного виду, якщо умовно розглядати її як працівника, а екосистему – як установу. Концепція еконіші і, як її розвиток, різні моделі нішної структури біоценозів, у найширшому сенсі, є дуже вдалим внеском квантової теорії, точніше – квантового підходу у надорганізмову біологію.

З позицій цієї концепції ресурсний простір, що пов'язаний з живою речовиною, є дискретним, складеним із окремих ланок, здатних забезпечити заповнення популяціями екологічних ніш. Ресурсний простір освоюється живими організмами не хаотично, а шляхом його диференціації за екологічними нішами відповідно до адаптивних особливостей їх популяцій. Різноманітність еконіш визначається адаптивним потенціалом існуючих видів, а зрештою – набором їх специфічних генотипів.

Відповідно до принципу Гаузе, популяція конкретного виду може займати в угрупованні лише одну еконішу. Відповідно, одна еконіша може бути зайнята популяцією лише одного виду. Якщо одну й ту саму нішу спробують зайняти популяції двох різних видів відбудеться конкурентне витіснення тієї з